

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра історії, археології, інформаційної та архівної справи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	Інформаційно-комунікативна культура історика
Викладач	КОЛОМІЄЦЬ Олена Борисівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи
Контактний тел.	095 423 95 99
E-mail:	kolomietselena1964@gmail.com
Обсяг та ознаки дисципліни	Вибіркова дисципліна, змістових модулів – 3. Форма контролю: залік. Загальна кількість кредитів – 4, годин – 120. Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська.
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua ; у режимі відеоконференцій Zoom або Viber
Пререквізити	Потребує базових знань з історії культури

1. Мета і завдання дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у студентів комплексу знань, умінь і навичок, необхідних для ефективної роботи історика в сучасному інформаційному та комунікаційному середовищі.

Це включає опанування методів пошуку, аналізу, критичної оцінки та презентації історичної інформації; розвиток навичок академічної і професійної комунікації; дотримання принципів академічної доброчесності; а також ознайомлення з цифровими технологіями та інструментами, що забезпечують високий рівень інформаційної культури та комунікативної компетентності майбутнього історика.

Основними завданнями дисципліни є:

- Ознайомлення студентів із сутністю та структурою інформаційно-комунікативної культури історика, її роллю в професійній діяльності.
- Формування навичок інформаційної грамотності, зокрема пошуку, відбору, критичного аналізу та оцінювання історичної інформації з різних джерел.
- Навчання роботі з цифровими архівами, базами даних та інструментами цифрової гуманітаристики, що забезпечують ефективну обробку історичних даних.
- Розвиток умінь академічної комунікації, включаючи написання наукових текстів, підготовку доповідей, оформлення цитувань і дотримання академічної доброчесності.
- Формування компетентностей у сфері візуалізації та презентації історичної інформації, використання сучасних інструментів подання даних.
- Опанування етичних норм і стандартів професійної та інформаційної поведінки історика, включаючи відповідальне використання інформації.
- Розвиток навичок медіаграмотності та комунікації в публічному просторі, зокрема у соціальних мережах та науково-популярних платформах.
- Сприяння формуванню готовності до роботи в умовах сучасного цифрового середовища та використання інноваційних інструментів для історичних досліджень.

2. Результати навчання

У результаті вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні

знати:

- основні поняття та структуру інформаційно-комунікативної культури історика;
- типи історичних джерел, їхні характеристики та критерії перевірки автентичності;
- принципи інформаційної грамотності, медіаграмотності та цифрової культури;
- можливості й особливості використання цифрових архівів, баз даних та інструментів цифрової гуманітаристики;
- вимоги до академічної доброчесності, правила цитування та оформлення наукових робіт;
- стандарти професійної комунікації в академічному та публічному середовищі;
- базові принципи інформаційної безпеки та захисту дослідницьких даних.

уміти:

- здійснювати пошук, відбір, критичний аналіз і систематизацію історичної інформації з різних джерел;
- працювати з електронними архівами, цифровими колекціями, бібліотеками й базами даних;
- застосовувати цифрові інструменти для організації, аналізу та візуалізації історичних даних;
- створювати академічні тексти (есе, огляди, аналітичні довідки, статті) та правильно оформлювати посилання;
- готувати й презентувати наукові доповіді з використанням сучасних засобів візуалізації;
- вести професійну комунікацію в науковому середовищі та формувати публічний історичний контент;
- дотримуватися етичних норм роботи з інформацією та забезпечувати безпечне зберігання даних.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

При організації освітнього процесу в Центральнотукаїнському національному технічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу в ЦНТУ; Положення про організацію вивчення вибіркового навчальних дисциплін та формування індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Вступ до курсу

Предмет, завдання та структура дисципліни.

Інформаційно-комунікативна культура як складова професійної компетентності історика.

Роль історика в інформаційному суспільстві.

Тема 2. Інформаційна грамотність та робота з джерелами

Поняття інформаційної грамотності та її компоненти.

Історичні джерела: класифікація, особливості, критерії надійності.

Первинні та вторинні джерела: специфіка використання.

Тема 3. Цифрові ресурси історика

Електронні бібліотеки, архіви, картотеки.

Національні та міжнародні цифрові репозитарії.

Методи ефективного пошуку історичної інформації в цифровому середовищі.

Тема 4. Цифрові інструменти дослідника

Менеджери бібліографії (Zotero, Mendeley).

Цифрові картотеки, хмарні сервіси, цифрові робочі простори.

Візуалізація даних та основи цифрової гуманітаристики (GIS, текстовий аналіз, інтерактивні карти).

Змістовий модуль 2.

Тема 5. Академічна комунікація

Види академічних текстів: огляд, есе, стаття, аналітична довідка.

Структура та логіка наукового викладу.

Принципи академічного стилю.

Тема 6. Цитування та академічна доброчесність

Основні стилі цитування (Chicago, APA, MLA).

Оформлення списку використаних джерел.

Види академічних порушень: плагіат, фальсифікація, фабрикація.

Етичні принципи дослідницької діяльності.

Тема 7. Презентація історичної інформації

Принципи створення наукових презентацій.

Візуальні матеріали для історичних досліджень: карти, графіки, схеми.

Інструменти підготовки презентацій і наукових доповідей.

Тема 8. Комунікація історика у публічному просторі

Науково-популярна історія: формати та вимоги.

Дискусії, інтерв'ю, участь у публічних дебатах.

Історик у медіапросторі: пости, блоги, подкасти.

Тема 9. Соціальні мережі та медіаграмотність

Стратегії роботи історика у соцмережах.

Принципи перевірки інформації та боротьби з дезінформацією.

Публічна відповідальність історика.

Тема 10. Інформаційна безпека

Основи кібергігієни.

Захист дослідницьких матеріалів.

Робота з конфіденційними або чутливими історичними даними.

Тема 11. Перспективи розвитку інформаційно-комунікативних компетентностей історика

Новітні технології у гуманітаристиці.

Тренди цифрової історії.

Підготовка історика до роботи в умовах цифрових трансформацій.

5. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль.

Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною системою, у тому числі: перший рубіжний контроль – 50 балів, другий рубіжний контроль – 50 балів.

Семестровий залік полягає в оцінці рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу на лекційних, практичних, семінарських або лабораторних заняттях і виконання індивідуальних завдань за стобальною та дворівневою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

6. Рекомендована література

Основна

1. Graham S., Milligan I., Weingart S. Exploring Big Historical Data: The Historian's Macroscope. Cambridge: Cambridge University Press, 2022. 21 p.(оновлене перевидання).
2. Галай Ю. І. Цифрові архіви та бази даних в історичних дослідженнях. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2021. 320 с.
3. Добко Т. (ред.). Культура академічного письма: навчальний посібник. Київ: НаУКМА, 2018.320 с.
4. Зашкільняк Л. О. Історична наука: теорія і методологія. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2012. 240 с.
5. Історико-культурна спадщина: проблеми збереження і популяризації: тези IV Міжнародної науково-практичної конференції / Національний університет «Львівська політехніка», Інститут гуманітарних та соціальних наук, Кафедра історії України та етнокомунікації; укладач Ю. М. Курдина. Львів, 2017. 147 с.
6. Underwood T. Distant Horizons: Digital Evidence and Literary Change. Chicago: University of Chicago Press, 2019. 150 p. (актуальне видання для цифрових методів у гуманітаристиці, активно використовується 2020 - 2024 pp.).
7. Коваль М. І., Коваль С. М. Інформаційна культура дослідника: навчальний посібник. Київ: НаУКМА, 2020.
8. Kitchin R. Data Lives: How Data Are Made and Shape Our World. Bristol: Policy Press, 2021.149 p.
9. Потятиник Б. Медіа: ключі до розуміння. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2017.

10. Саврасова-В'юн Тетяна. Комунікативний практикум : навч.-метод. посібн. Київ: Київ. стол. ун-т ім. Б. Грінченка, 2024. 184 с.
11. .Schreibman S., Siemens R., Unsworth J. (eds.). A New Companion to Digital Humanities. Hoboken: Wiley-Blackwell, 2015. 210 p.
12. Silverman C. (ed.). Verification Handbook: A Guide to Verifying Digital Content for Emergency Coverage. Maastricht: European Journalism Centre, 2012. 260 p. .
13. Сучасні тенденції в українській і світовій гуманітаристиці Харків. 2024. 340 с.
<https://dspace.khadi.kharkov.ua/handle/123456789/21951>
14. Wardle C., Derakhshan H. Information Disorder: Towards an Interdisciplinary Framework. Strasbourg: Council of Europe, 2017. 189 p.

Додаткова

1. Blanke T., Hedges M. Digital Humanities and Libraries. London: Facet Publishing, 2021. 210 p.
2. Дубровська Т. В. Комунікація в професійній діяльності гуманітарія. Київ: Слово, 2020. 280 p.
3. Jockers M. L., Witten D. *Text Analysis in R*. Cham: Springer, 2021. 190 p.
4. UNESCO. Media and Information Literacy Curriculum for Teachers. Paris: UNESCO, 2021. 340 p.
5. Куліш А. М. Основи інформаційної культури: навчальний посібник. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2018. 370 с.
6. Смолій В. А. (ред.). Історична наука в Україні: проблеми теорії та методології. Київ: НАН України, 2021. 340 с.
7. Schreibman S., Papadopoulos C., Kidd T. (eds.). Digital Humanities: A Primer for Students and Scholars. Cambridge: Cambridge University Press, 2022. 189 p.
8. Франклін М., Шмідт С. Методи історичного дослідження. Київ: Кондор, 2016. 240 с.

Інформаційні ресурси

- <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
- <http://www.nbuv.gov.ua/portal/libukr.html> – каталог національних бібліотек та інформаційних центрів України
- <http://www.nbuv.gov.ua/portal/libweb.html> – каталог національних бібліотек країн світу
- <http://www.nbuv.gov.ua/portal/books.html> – каталог електронних бібліотек України
- <http://www.friends-forum.com/forum/printthread.php?t=5838&pp=30> – енциклопедії та словники
- <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/> – електронні наукові видання НБУ ім. В.І. Вернадського.